

Annettu
14.11.2008

Nro
SMDno/2008/1133

Voimassaoloaika
16.11.2008 - 15.11.2011

Säädöspäätösperuste
Tieliikennelaki (267/1981) 108 a §

Kumoaa
Päihderiippuvuus ja ajo-oikeus -ohje, SM-2003-
03220/Vi-3, 3.11.2003

Kohderyhmät
Poliisi

PÄIHDERIIPPUVUUS JA AJO-OIKEUS

1 Yleistä

Euroopan neuvoston direktiivin 91/439/ETY liitteen III mukaan ajokorttia ei saa antaa eikä uudistaa hakijoille tai kuljettajille, jotka ovat alkoholiriippuvaisia tai jotka eivät kykene pidättäytymään ajamisesta alkoholin vaikutuksen alaisena. Aikaisemmin alkoholiriippuvaiseksi todetulle hakijalle tai kuljettajalle ajokortti voidaan myöntää tai uudistaa asiantuntijalääkärin lausunnon ja säännöllisten lääkärintarkastusten perusteella, jos henkilö osoittaa olleensa raittiina määrääjän.

Huumeista ja lääkkeistä direktiivin liite III toteaa, että ajokorttia ei saa antaa eikä uudistaa hakijoille tai kuljettajille, jotka ovat riippuvaisia keskushermostoon vaikuttavista aineista tai jotka, olematta niistä riippuvaisia, käyttävät niitä säännöllisesti.

Suomen kansallinen lainsäädäntö on saatettu vastaamaan ajokorttidirektiiviä tieliikennelain (267/1981) ja ajokorttiasetuksen (845/1990) säännöksillä. Tieliikennelain 70 §:n mukaan poliisi myöntää ajokorttiluvan hakijalle, jota ei alkoholin tai muun huumaavan aineen jatkuvan väärinkäytön vuoksi ole katsottava kuljettajana liikenteelle vaaralliseksi. Ajokorttiasetuksen 9 §:n mukaan ajokorttiluvan saamisen edellytyksenä on, ettei hakijalla ole ajokorttidirektiivin kolmannessa liitteessä mainittua vikaa, sairautta tai vammaa, joka olennaisesti heikentää hänen kykyään toimia ajoneuvon kuljettajana. Tieliikennelain 73 §:n 2 momentin nojalla poliisi voi määrätä ajo-oikeuden haltijan toimittamaan lääkärin tai erikoislääkärin todistuksen terveydentilastaan, jos on syytä epäillä, ettei kuljettaja enää täytä ajokorttiluvan saamisen edellytyksenä olevia terveysvaatimuksia. Lisäksi tieliikennelain 75 §:n 2 momentin 1 kohdan mukaan poliisin on määrättävä ajo-oikeuden haltija ajokieltoon, ellei hän enää täytä ajokorttiluvan myöntämisen edellytyksiä.

Alkolukolla valvotusta ajo-oikeudesta annetun lain (439/2008) mukaan ratti-juopumukseen syyllistyneelle on mahdollista määrätä ehdollinen ajokielto yhdistettynä alkolukolla valvottuun ajo-oikeuteen. Poliisiin tulee ilmoittaa alko-

---

holista johtuvasta rattijuopumuksesta epäillylle jo esitutkinnassa, että epäillyllä on mahdollisuus hankkia alkolukko ajokieltoon määräämisen sijasta. Valvottua ajo-oikeutta tulee pyytää poliisilta tai viimeistään rattijuopumusta käsittelevältä tuomioistuimelta. Poliisi voi määrätä valvotun ajo-oikeuden jo ennen tuomioistuimen käsittelyä, jos esitutinnan perusteella on ilmeistä, että valvotun ajo-oikeuden edellytykset täyttyvät.

2 Sosiaali- ja terveysministeriön ohje lääkäreille

Sosiaali- ja terveysministeriö on laatinut lääkäreille oppaan Päihderiippuvuuden arviointi ja ajokelpoisuus. Vuodelta 1997 olevat ohjeet on tarkoitus uudistaa, sillä tutkimuksissa on havaittu, että päihderiippuvuuden arviointijärjestelmä on ollut raskas toteuttaa, eikä se ole toivotulla tavalla ennalta estänyt rattijuopumusten uusimista.

3 Poliisin menettely ajokorttiluvan hakijan mahdollisen päihderiippuvuuden selvittämisessä

Poliisin on aina ajokorttilupahakemusta käsiteltäessä tarkastettava poliisin tietojärjestelmistä, onko poliisin tiedossa hakijan päihderiippuvuuteen viittaavia seikkoja. Tämä tarkastus on tehtävä siitä riippumatta, että hakija on liittänyt ajokorttilupahakemukseensa ajokorttiluvan myöntämistä puoltavan lääkärin lausunnon. Päihderiippuvuuteen viittaavia seikkoja ovat ainakin päihtyneenä säilöönnotot, rikoslain 23 luvun 3 ja 4 §:ssä mainitut teot, huumausaineen käyttökäytökset sekä sellaiset muut huumausainerikokset, joihin liittyy hakijan oma huumausaineiden käyttö.

Jos edellä mainittuja seikkoja ilmenee ja on perusteltua syytä epäillä hakijan olevan päihderiippuvainen, poliisin on ennen ajokorttiluvan myöntämistä vaadittava hakijaa täydentämään ajokorttilupahakemustaan päihdealaan perehtyneen lääkärin lausunnon. Päihdealaan perehtyneitä lääkäreitä ovat päihdealan erikoislääkäreiden, A-klinikkatoimen ja mielenterveyskeskuksen lääkäreiden ohella ne lääkärit, jotka ovat hoitaneet hakijaa pitkäaikaisesti terveyskeskuksessa, työterveyshuollossa tai yksityisessä terveydenhuollossa.

Poliisin vaatiessa ajokorttiluvan hakijaa esittämään päihdealaan perehtyneen lääkärin lausunnon alkoholiriippuvuudestaan, täydennyspyynnössä on huomioitava hallintolain (434/2003) 33 §:n edellyttämä kohtuullinen määräaika. Määräajan pituuteen vaikuttaa esimerkiksi paikkakuntaan kohtaiset jonotusajat päihdehuollon palveluihin. Myös päihdeseurannan toteuttaminen edellyttää riittävää aikaa seurata ja arvioida mahdollista päihderiippuvuutta. Siten määräajan tulee olla riittävän pitkä, esimerkiksi yksi vuosi. Ajokorttiluvan hakijaa tulee neuvoa, että päätös ajokorttilupa-asiassa tehdään heti myönteisen lääkärinlausunnon saavuttua, joten hakijan kannattaa hakeutua lääkärin hoitoon viipymättä. Lääkärin ehdottama jatko seuranta ei estä ajokorttiluvan myöntämistä. Ajokorttiluvan hakijalle annetaan lääkärille esitettäväksi liitevaatimus, johon merkitään määräyksen perusteena olevat teot. Ellei hakija täydennä hakemustaan määräjassa, poliisilaitos tekee asiassa kielteisen päätöksen.

4 Poliisin menettely ajo-oikeudenhaltijoiden päihderiippuvuuden valvonnassa

4.1 Rattijuopumukseen tai törkeään rattijuopumukseen syyllistyneiden alkolukko

Poliisin tulee kertoa alkoholin vuoksi rattijuopumuksesta tai törkeästä rattijuopumuksesta epäillylle jo esitutkinnassa, että hänellä on mahdollisuus alkolukolla valvottuun ajo-oikeuteen sekä valvonnan sisällöstä, ehdoista ja kustannuksista. Poliisin internet sivuilla kohdassa lupapalvelut / ajo-oikeus / alkolukko on tulostettavissa liikenne- ja viestintäministeriön laatima alkolukko-esitys, jota poliisin tulee jakaa esitutkinnan yhteydessä kuulusteltaville.

Ennen alkolukkoajokortin hakemista hakijan on hakeuduttava lääkärin tai muun terveydenhuollon ammattihenkilön luo ja käytävä keskustelu päihteiden käytöstä, niiden vaikutuksista terveyteen sekä päihteiden käyttöön liittyvistä hoitomahdollisuuksista. Hakijan on pyydettävä käynnistään todistus, joka on liitettävä ajokorttilupahakemukseen. Todistuksesta on käytävä ilmi käynnin tarkoitus. Valvottuun ajo-oikeuteen ei liity muuta päihdeseurantaa.

Jos kuitenkin alkolukolla valvotun ajo-oikeuden haltijan on syytä epäillä olevan päihderiippuvainen kappaleissa 4.2 tai 4.3 kuvatuilla tavoilla, hänet määrätään toimittamaan päihdealaan perehtyneen lääkärin lausunto päihderiippuvuudestaan alkolukolla valvotusta ajo-oikeudesta huolimatta.

4.2 Rattijuopumuksesta, törkeästä rattijuopumuksesta tai huumausainerikoksesta epäiltyjen ohjaaminen päihderiippuvuuden arviointiin

Jos alkolukkoajokortin saamisen edellytykset eivät täyty tai ajo-oikeuden haltija ei halua alkolukolla valvottua ajo-oikeutta, poliisi määrää henkilön toimittamaan päihdealaan perehtyneen lääkärin lausunnon seuraavia periaatteita noudattaen:

Ajo-oikeuden haltijoilta vaaditaan päihdealaan perehtyneen lääkärin lausunto päihderiippuvuudesta silloin, jos henkilö syyllistyy kolmen vuoden aikana kahdesti rattijuopumukseen. Lyhytaikaisen ajo-oikeudenhaltijan kohdalla noudatetaan samoja aikarajoja, ellei erityistä syytä muuhun ole esimerkiksi kappaleessa 4.3 kuvatulla tavalla. Myös ajo-oikeudenhaltija, joka syyllistyy huumausaineen käyttörikokseen tai sellaiseen huumausainerikokseen, joka sisältää omaa huumausaineen käyttöä, määrätään toimittamaan päihdealaan perehtyneen lääkärin lausunto päihderiippuvuusasiassa, vaikka hän ei samalla teolla syyllistyisikään rattijuopumusrikokseen.

Käsiteltäessä lääkärintodistuksen määräämistä koskevaa ajo-oikeusasiaa on noudatettava hallintolain säännöksiä hallinnollisesta päätöksenteosta: asianosaista on kuultava, päätös on perusteltava, lääkärintodistuksen toimittamiselle on varattava kohtuullinen määräaika ja päätös on annettava viipymättä tiedoksi. Päätökseen merkitään päätöksen perusteena olevat teot ja henkilöä kehoitetaan näyttämään päätös päihdeseurantaa hoitavalle lääkärille.

Jos on ilmeistä, että ajo-oikeuden haltija on syyllistynyt siihen tekoon josta häntä epäillään, päätös ajo-oikeusasiassa voidaan tehdä jo ennen tuomioistuimen antamaa ratkaisua. Jos henkilö esitutkinnassa kiistää syyllisyytensä epäiltyyn tekoon, odotetaan tuomioistuimen ratkaisu ennen lääkärintodistuksen esittämismääräyksen määräämistä, ellei kiistäminen ole ilmeisen perustetonta.

4.3 Päihtyneenä säilöönnotot

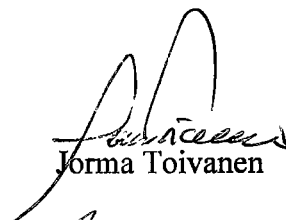
Jos ajo-oikeuden haltijan ottaminen päihtyneenä säilöön antaa perustellusti aiheita epäillä ajo-oikeudenhaltijan vaarantavan kuljettajana liikenneturvallisuutta, hänet voidaan määrätä toimittamaan päihdealaan perehtyneen lääkärin lausunto päihderiippuvuusasiassa. Ellei henkilö oman kertomansa mukaan tosiasiassa aja sellaista ajoneuvoa, jota varten tarvitaan ajokortti, hänelle voidaan ajokorttikäsittelyssä esittää myös mahdollisuutta luopua ajo-oikeudesta omasta aloitteestaan sen sijasta, että hänet määrättäisiin toimittamaan lääkärinlausunto.

Jos ajo-oikeuden haltija on viimeisen vuoden kuluessa otettu päihtyneenä säilöön puolen vuoden sisällä vähintään kolme kertaa, hänet voidaan määrätä toimittamaan päihdealaan perehtyneen lääkärin lausunto. Päihtyneenä säilöön ottamiseen voidaan rinnastaa myös tapaukset, joissa alaikäinen henkilö on tavattu päihtyneenä ja toimitettu joko kotiin tai sosiaaliviranomaisille. Edellä mainitut tapaukset voivat tulla kyseeseen luvussa 4.2 mainittuna erityisenä syynä, jonka perusteella lyhytaikaisen ajo-oikeuden haltija voidaan määrätä toimittamaan lääkärinlausunto jo yhden rattijuopumuksen jälkeen.

4.4 Ajokieltoon määrääminen toistaiseksi

Jos ajo-oikeuden haltijan päihteiden käyttö arvioidaan kokonaisuudessaan sellaiseksi, että hänet on alkoholin tai muun huumaavan aineen jatkuvan väärinkäytön johdosta katsottava kuljettajana liikenteelle vaaralliseksi, hänet on määrättävä toistaiseksi ajokieltoon. Jos tekoja on kohdissa 4.2 ja 4.3 mainitut määrät, ajo-oikeuden haltijaa ei tule määrätä toistaiseksi ajokieltoon, vaan tekoja tulee olla enemmän. Huumausainerikosten ja huumausaineen käyttörikosten kohdalla tulee kuitenkin ottaa huomioon myös teon yksilöinti, koska yhdeksi huumausainerikokseksi saatetaan katsoa mahdollisesti pitkään jatkunut huumausaineen käyttö. Toistaiseksi ajokieltoon määräämisen jälkeen ajo-oikeuden haltijan asiana on osoittaa päihdealaan perehtyneen lääkärin antamalla lausunnolla, että hän täyttää ajokorttiluvan myöntämisen edellytykset.

Poliisijohtaja

Jorma Toivanen

Ylitarkastaja

Minna Gråsten

LIITTEET	Euroopan neuvoston direktiivi 91/439/ETY
JAKELU	Poliisin lääninjohdot Kihlakuntien poliisilaitokset Valtakunnalliset yksiköt Poliisiammattikorkeakoulu Poliisin tekniikkakeskus Poliisiosaston yksiköt
TIEDOKSI	Sosiaali- ja terveysministeriö Liikenne- ja viestintäministeriö POLILEX SEITTI Internet-sivut

---